

kot organ socialne družbe išče oni način rešitve, ki zadovoljuje čim največ interese socialne družbe, v kateri živi in deluje¹⁾). Ker se porotna sodišča v tiskovnih pravih niso obnesla — to nam zatrjujejo teoretiki in praktiki —, nadalje ker devet desetih države porote za tiskovne pravde ne pozna in si je tudi ne želi, končno ker iz razprave v ustavotvorni skupščini jasno sledi, kaj je bila želja naše družbe, predstavljane v ustavo²⁾ tvorcih, applicatio zgornje misli na naš slučaj ne utegne biti težavna.

O tehniki razlogov v civilni sodbi.

Anton Lajovic.

Rad se ukvarjam z našimi sodniškimi pripravniki. Zanima me gledati, kje so v njihovem mišljenju zavire in zadržki, katere je treba premagati, da pridejo fantje preko njih do onega miselnega stanja, katerega rabijo kot sodniki v svoji sodni praksi. Če spoznam korenine teh mišljenskih zavir, to že skoro pomeni, da sem zavire prekoračil.

Kolikor imam pregleda po dveletni ljubljanski civilni praksi, vidim, da dela mojim fantom največ težave tehnika razlogov v civilni sodbi. Težava pa ne leži samo v zunanji obliki razlogov. Zunanjo obliko imenujem ono, katera razloge civilne sodbe deli na grupo dejanskih ugotovitev in na grupo pravnih zaključkov.

Težava je temveč največja v notranji obliki, namreč v tem, kako treba celo procesno snov zagrabit v roke in jo zgne³⁾sti v pravilno stilizacijo.

V sledečem hočem podati nekaj spoznanj, kot so se mi izkristalizovala tekom časa, kar se ukvarjam z našimi avskultanti. Moj namen pri tem je samo: razgrniti razne probleme in pokazati, v kakšni luči jih sam vidim. Nikakor pa nimam glede svojih rešitev aspiracije na kako znanstveno dognanost. Zakaj

¹⁾ Glej o tem: Das Problem des freien Ermessens und die Freirechtsbewegung. Dr. Alfred v. Vredroß, Österr. Zeitschrift für öffentl. Recht, 1914.

moj interes za juridične probleme je pravzaprav mimoidoče nature, je le interes za zanimivo stvar, ki pa ne leži v smeri, temveč ob strani mojega življenjskega pota.

V civilnem procesu razlikujem dva tipa kontradiktornih pravnih pravnih, katera imata za posledico bistveno drugačno lice sodbenih razlogov.

Prvi tip imenujem čisti civilno procesualni tip. K temu tipu prištevam one kontradiktorne procese, pri katerih se pravda konča brez vsakega dokaznega sklepa. To so v prvi vrsti one pravde, pri katerih je podano pravdno gradivo obojestransko tako jasno, da preostane samo še rešitev pravnega vprašanja. Ta tip imenujem zato čisti civilno pravnici tip, ker izvira iz imperativa lastnega izključno civilnemu procesu, imperativa namreč, da sta pravnici stranki dolžni svoje pravdno gradivo napovedati po resnici. Če bi torej povedali stranki vsa dejanstva vedno po pravici, bi sodnik imel reševati zgolj pravna vprašanja in bi take pravde potekale brez dokazovanja. To bi bil seveda najčistejši tip civilne pravde.

Da pa pravda konča s kontradiktorno sodbo in vendar brez dokazov, ni potreba, da obe stranki navajata resnico, marveč zadostuje že, da so v procesnem gradivu podana zadostna dejanska priznanja. Besedo »priznanje« rabim v tem spisu v smislu nemškega izraza »Geständnis« in ne v smislu izraza »Anerkenntnis«.

Naš civilni proces rabi besedo »Anerkenntnis« vedno kot priznanje tožbenega zahtevka. Sodnik pa izreka na podlagi takega priznanja priznalno sodbo.

Iz samega priznanja dejstev (Geständnis) pa nikdar ne izvira priznalna sodba. Dejansko priznanje ima zgolj procesualno posledico in sicer to, da za priznana dejanstva potreba dokazov odpade. Tako je mogoče, da eventualno toženec prizna vse dejanske navedbe tožnikove kot resnične, samo zahtevka ne, in da tožnik vkljub temu pravdo izgubi, če njegov zahtevki ni konkludenten na podlagi nespornih njegovih trditev.

Ker v kontradiktorni pravdi uporabljata tožnik in toženec vsak svoja napadalna sredstva, iz katerih uveljavljata vsak svoj

zahtevk, je jasno, da leži v taki pravdi možnost priznanj na obeh straneh tako pri tožniku kakor pri tožencu.

Na prvi pogled se zdi, če govorim o priznanjih (Geständnis), kot da bi se vsaka stranka, katera kaj prizna, morala zavedati, da je nekaj priznala. Pri natančnejšem pogledu na ta problem pa se pokaže, da taka zavest se strani tožnika ali toženca absolutno ni bistvena za pojem priznanja. Največkrat se v pravdi zgodi, da stranke priznajo in se prav nič ne zavedajo, da so kaj priznale. Kako je to mogoče, bom spodaj pojasnil.

Takoj tu pa naj poudarimo z vso ostrino, da je pri mojem prvem pravnem tipu glavni steber mojega razlogovanja ravno priznanje.

Kaj pa je priznanje?

Priznanje imenujem jaz to, če pravdna stranka navaja kako tako okolnost, katera je v škodo njenemu pravnemu stališču in njenemu napadalnemu sredstvu.

Kriterij pa zato, ali je kaka navedba dejanstev za dotično stranko škodljiva ali ne, je samo pravna norma oziroma drugače in bolje rečeno: juristično konstruiranje dotičnega pravnega slučaja po sodniku. S temi besedami hočem reči, da ni kriterij pravna norma kot gola abstrakcija, ne torej idealna pravna norma, temveč ona pravna norma, ki je že šla skozi prizmo individualnosti posameznega sodnika in pri tem že doživela nekak odklon od idealne pravne norme. S tem sem že izrekel, da si zgradi zlasti v težavnejših slučajih vsak praktični jurist svoj slučaj pravno drugače. To pa ima za nujno posledico, da je v luči vsakega praktičnega jurista ista dejanska navedba stranke povsem drugače osvetljena ter da nosi prav različno lice, kolikor jo hočem relacionirati na lastnost koristnosti ali škodljivosti. Pri eni konstrukciji lahko eno in isto okolnost smatram za navajajočo stranko za škodljivo, pri drugi konstrukciji je ista okolnost lahko indiferentna, pri tretji konstrukciji pa celo lahko izgleda kot koristna za navajajočo stranko.

V lažje razumevanje par praktičnih slučajev:

Leta 1920 je odpovedala hišna lastnica svoji stranki stanovanje ter je pri pravdi navajala kot važen razlog za odpo-

ved: »Tožnici je isto leto kupil zadevno hišo njen oče za doto in se je ona nato poročila ter nakupila na Dunaju dragocenega pohištva za štiri sobe za poldrugi milijon kron. Tožnica pa sedaj s svojim možem biva v isti hiši v dveh mebliranih sobah neke druge stranke, dočim je morala vse dragoceno pohištvo, ker nima zanj prostora, spraviti v podstrešju. To pohištvo je v podstrešju izpostavljeno vsem vremenskim neprilikam, se kvvari in tako trpi tožnica ogromno škodo. Glede najemnice toženke pa trdi, da je ta vdova po vadniškem učitelju, ki ima dva čisto majhna otroka, ki niti v šolo ne hodita, katera nima v Ljubljani nič opraviti in ki bi s svojo penzijo dosti bolje izhajala, če bi se preselila na deželo.«

Tedaj veljavna naredba v zaščito najemnikov je določevala, da sme lastnik, ki je hišo pridobil po letu 1918, odpovedati, če potrebuje nujno sam zase odpovedano stanovanje in če bi razen tega, če tožnik ne dobi stanovanja, bila tožnikova škoda neprimerno večja kot toženčeva, če se ta izseli iz stanovanja.

V pričujočem primeru je tožnica bila očitno prepričana, da trdi nekaj zase koristnega, če opozarja, koliko je dala za svoje mobilije, ker bi seveda poškodovanje takega pohištva pomenilo tudi veliko škodo.

Naziranje sodišča o tej trditvi je bilo ravno nasprotno, ono je smatralo: če si ti, tožnica, samo za mobilije mogla izdati poldrugi milijon kron, potem zate pri takem premoženjskem stanju ne more priti v poštev količina škode vsled pokvarjenja mobilij kot količkaj znatno, dočim bi za učiteljevo vdovo, glede katere sama trdiš, da ima edinole pokojnino kot vdova, bila že samo gola preselitev in z njo združeni stroški katastrofalen udarec.

Okolnost torej, da je tožnica samo za mobilije izdala poldrugi milijon kron, je ona smatrala za sebi koristno, dočim je isto okolnost sodišče smatralo za tožnici škodljivo.

Drugi zgled:

Tožnik se je v letu 1921 vrnil iz Amerike, kupil v Ljubljani hišo in odpovedal najemniku stanovanje in gostilniške prostore. V pravdi je tožnik trdil, da potrebuje to stanovanje in ostale gostilniške prostore nujno zase; za sedaj da ima le za

silo stanovanje v Ihanu v mali kmečki hiši, katero obstoji iz ene večje sobe in pa kuhinje, kar je vse za njegovo družino, obstoječo iz njega in treh otrok, premajhno.

Ker zakon zahteva, da je hišnemu gospodarju, ki hoče odpovedano stanovanje imeti sam zase, treba dokazati, da odpovedano stanovanje nujno potrebuje sam zase, vpraša sodnik tožnika, kaj je bil popreje, predno je šel v Ameriko, kako je živel v Ameriki in kaj sedaj počno njegovi otroci.

Tožnik na to z velikim ponosom pripoveduje, da je doma iz Ihana, kjer je bil kot mlad človek služil za hlapca, nato je delal pri ribičih, potem se je preselil v Ameriko, delal kot navaden delavec v rudokopih, si nekaj prihranil, se oženil, nato otvoril gostilno in dobro zaslužil in se sedaj vrnil z denarjem domov. Starejši sin je star 14 let in sedaj z njim dela skupno na polju, dva mlajša otroka v starosti 8 in 10 let pa hodita v Ihanu v šolo.

Vse te okoliščine so se zdele tožniku zanj koristne, ker kažejo simpatično kariero delavnega in varčnega moža. Sodišče jih je smatralo za ravno nasprotno. Smatralo je namreč, da tožnik z ozirom na svojo socialno pripadnost pri sedanjem stanju svoje družine prav lahko še živi v navadni kmečki hiši v svojem domačem kraju ter da ni nikaka nujnost podana, da bi se moral preseliti v odpovedano stanovanje.

Ista okolnost je torej z obeh strani bila nasprotno ocenjena. Ena stran jo je smatrala za koristno, druga za škodljivo stališču stranke.

Problem priznanja je torej, kakor sem zgoraj poudaril, bistveno odvisen od pravne norme oziroma od pravne konstrukcije pravnega slučaja.

Ker po civilnem procesu za priznana dejanstva ni treba nobenih dokazov, je velikega procesno-ekonomičnega pomena, če sodnik spozna pravi čas, katere dejanske navedbe vsebujejo priznanje; zakaj v takem slučaju se rado zgodi, da sploh odpade potreba vsakega dokaznega sklepa. Ne more se torej z dobrotami, katere daje procesu pojav priznanja, okoristiti oni sodnik, kateri si tekom razprave ni dovolj na jasnem, kako naj juristično skonstruira dani slučaj.

Zdi se mi koristno, pri tej priliki podčrtati, kako izredno važno funkcijo opravlja v civilnem procesu institucija dokaznega sklepa. Smelo trdim, da je ta institucija eden najmogočnejših stebrov našega civilnega procesa, zlasti njegove ekonomike. Predpis, da je v redni pravdi sodnik, predno se spusti v dokazovanje, dolžan napraviti dokazni sklep in pri tem točno označiti dokazni tema in dokazilno sredstvo, pomeni za razpravljajočega sodnika velikanski psihološki pritisk, pod katerim si mora sam pred seboj točno dati račun, kako mora podano pravdno snov pravno summarirati in katere točke tega gradiva so pravno važne in sploh relevantne. Natančno mora premisliti, kaj od tega procesnega gradiva je v resnici sporno. Ta koncentracija pri pravnem konstruiranju slučaja je velepomembna za materielno procesno vodstvo, ker najkasneje pred dokaznim sklepom, ko si je sodnik postavil zgradbo svoje pravne konstrukcije, še lahko intenzivno pregleda, kaj izmed dejanskega gradiva je z ozirom na njegovo pravno konstrukcijo do sedaj ostalo nerazpravljane. Kako velik je pritisk institucije dokaznega sklepa na sodnikovo procesno vodstvo, se najbolj pozna tam, kjer ni dokaznega sklepa, namreč v bagatelnem postopku.

Zase moram odkritosrčno priznati, da v bagatelkah ravno vsled tega, ker manjka dokaznega sklepa, razpravljam dosti manj jedro, brez one strumnosti, kot v navadni pravdi in da dopustim dokaze, ki bi jih mogoče v redni pravdi ne dopustil. Mogoče ima kateri mojih kolegov podobne izkušnje sam s seboj.

Nasprotno pa me v rednem civilnem procesu ravno institucija dokaznega sklepa sili, da z vso ostrino preudarim in premislim pravno konstrukcijo, da sproti medtem, ko stranka prednaša svoje navedbe, z vso energijo tehtam vsako posamezno navedbo, njeno pravno relacijo in relevantnost in tehtam, koliko vsebuje vsaka navedba priznanja, in da ne dopustim nobenega dokaza, če ne pridem do spoznanja, da je dokaz popolnoma neizogiben.

Ta način pravdanja lahko rečem, da se je izkazal zame in za stranke kot zelo ekonomičen. Tekom moje ljubljanske prakse se je pretežni del mojih kontradiktornih pro-

cesov, zlasti stanovanskih končal, ne da bi prišlo do kakega dokazovanja. Tako vodeni proces je seveda končan z eno samo razpravo, kar pomeni ekonomsko za sodnika in za stranke velikansko prihranitev tako na času, še večjo na stroških. Seveda je pri tem premisa, da je sodnik v dejanskem pogledu izčrpno razpravljal in zlasti v pogledu priznanj prišel na čisto, tako da se proces v bistvu priostri na golo pravno vprašanje.

Da pridem zopet nazaj k problemu priznanja.

Kakor hitro govorim o škodljivosti kake dejanske navedbe, je s tem že tudi rečeno, da je ta navedba pravno sploh pomembna. Navedbe, katere pri dani konstrukciji pravnega slučaja sploh niso relevantne, ne prihajajo v poštev niti za po bližje razmotrivanje v pravdi, še manj pa morejo služiti v razlogih sodbe. Nesmotreno bi torej bilo, da bi se v procesu ali pa v sodbi glede nepomembnih okoliščin ugotavljala na primer njihova nespornost.

Da se trenotek zadržim pri problemu nespornosti. Od praktikov sem večkrat slišal trditve, da če sta si stranki edini med seboj, češ da je ta in ta miza črna, potem je ta miza res črna, četudi bi v resnici bila bela. Kako je s to trditvijo? Navidezno sem, omenjajoč nespornost, zapustil svoj tema o priznanju, vendar samo navidezno. Pojem nespornosti ima svojo pomembnost samo tekom razprave in sicer na ta način, da za dejanstva oziroma pravilno za dejanske trditve, ki so nesporne, ni treba dokaza. Za sodbene razloge pa prihajajo nesporne okoliščine le toliko v poštev, kolikor je v nespornosti vsebovano priznanje z ene strani. S tem je obenem izrečeno, da ne more v razlogih igrati nobene vloge okoliščina, ki je sicer nesporna, pa po dani pravni konstrukciji nerelevantna. Z vidika razlogov je torej nespornost dejanskih trditvev identična s priznanjem.

Kakšno vlogo pa igra priznanje v razlogih sodbe?

S tem pridem na kritično točko, na ono važno diferencialno točko, katera tvori, da se civilni proces, zlasti v svojem prvem čistem pravnem tipu bistveno razlikuje od kazenskega procesa.

Pri tej točki namreč se pokaže, kako stoji problemu objektivne resničnosti nasproti na eni strani civilni proces, na

drugi strani kazenski proces. V kazenskem procesu preiskuje sodišče vedno, kako se je v resnici vršil dejanski stan, ki je predmet procesa.

Kazenska pravda torej vedno išče objektivne resničnosti. Ta vezanost kazenske pravde na objektivno resničnost je posledica oficialne maksime.

Ravno nasprotno stališče ima civilni proces. V civilni pravdi ste stranki gospodarja pravde. Oni imate v rokah popolnoma, katera napadalna sredstva hočeta uporabljati in kako pravdno gradivo hočeta v podkrepitev svojih napadalnih sredstev prednašati. Iz te premise izvirajo dalekosežne posledice. Če je stranka glede svojega napadalnega sredstva navedla tako pravdno gradivo, katero je njenemu stališču po sodnikovi pravni konstrukciji v škodo, če je podala torej stranka dejanska priznanja, četudi ta priznanja ne odговarjajo objektivni resničnosti, potem v takem slučaju civilnega sodnika prav nič ne zanima, ali odговarjajo ta priznanja objektivni resnici ali ne, temveč on vzame priznanje kot steber za svoje razlogovanje; v tem slučaju sodnik nima nobene relacije k objektivni resničnosti. Tudi stilizovanje na priznanje oprtih razlogov ne sme biti tako, kot da bi se sodnik opiral na objektivno resnično dejstvo, sodnikovo razlogovanje je namreč zgolj logično sklepanje, podano na primer pod formulo: »tudi, če bi bilo res, kar trdiš, pravdna stranka, vendar iz tega ne sledi upravičenost tvojega zahtevka«, in podobno.

S tem hočem reči: Če zahtevke stranke zavrnem na podlagi dejanskih priznanj dotične stranke, so zame v argumentaciji sodbenih razlogov ona priznanja stranke samo čisto logična podstava, s katero izvršim po pravilih logike gol logični sklep tako, da v razlogih take sodbe objektivna resničnost za-trjevanih dejanstev absolutno nobene vloge ne igra. (Nesporno okolnost o črni mizi, dasi je miza v resnici bela, je torej smatrati za golo logično podstavo.)

Prvi čisti procesualni tip sodbenih razlogov je torej tip, kateri operira na podlagi priznanj kot čistih logičnih baz z golimi

logičnimi operacijami, brez vsake relacije na objektivno resničnost.

Drugi nasprotni tip civilnih pravnih pravnih je oni, v katerem je vsled pomanjkanja priznanj sporen ves procesni material in kjer je zato potreba izvesti dokaze o pomembnem pravnem gradivu. Ta tip je do neke mere podoben kazenskem procesu. V tem tipu namreč pride tudi civilni sodnik do neke relacije k objektivni resničnosti. Kakšna pa je pri tem funkcija sodnika?

Kakor hitro pripelje civilni ali kazenski proces sodnika v razmerje k objektivni resničnosti s tem, da predenj položi dokazno gradivo, je po mojem mnenju najodličnejša lastnost sodnikova njegova fantazija, s katero si on na podlagi nedostatnega, luknjičastega dokaznega gradiva v duhu obnovi, kako se je pravno relevantni dogodek vršil. Grem namreč iz premise, da so dokazila le redkokrat taka, da bi dogodek predstavljala absolutno točno. Tako bi bilo na primer absolutno točno dokazilo glede ustnega dogovora fonografska plošča, katera je sprejemala dogovor, ali glede drugega dogodka kinematograf, ki je dotični pripetljaj sprejemal. Taka dokazila so sodniku zlasti glede dogodkov le redko na razpolago, tako da je navezan premnogokrat na izpovedbe prič, katerih percepcija in pa obnova dogodka ste nezanesljivi in po raznih vplivih pobarvani. V takih slučajih je slika, ki jo nudi dokazno gradivo, silno pomanjkljiva in zadene sodnika naloga, da jo izpopolni s svojo fantazijo. Pri tej obnovi igra duševna individualnost, življensko izkustvo in moč domišljije sodnika največjo vlogo. To rekonstrukčno zmožnost smatram za eno najvažnejših sodnikovih kvalit, po kateri ocenjujem dobrega ali slabega sodnika. Če trdim, da je pri dokaznem gradivu največje važnosti individualna obnova dogodka, hočem s tem obenem poudariti, da je ocena dokazov nekaj strogo individualnega, tako da so pri istem dokaznem gradivu mogoče naravnost nasprotne ocene čisto po individualitetah ocenjujočih sodnikov. Dokazna ocena je torej enako vezana na individualni značaj sodnikov, kakor pravna sestava posameznega slučaja.

To sta torej dva glavna tipa kontradiktornih civilnih pravnih pravnih, na katera dva se da zvesti vse, kar sploh more praksa dovesti civilnopravnih slučajev.

Da resumiram:

Oba glavna tipa kontradiktornih pravnih se razlikujeta med seboj po tem, v kakšnem odnosu sta k objektivni resničnosti procesnega gradiva. Prvi tip nima nobenega odnosa k objektivni resničnosti, drugi tip pa ima nek odnos k objektivni resničnosti, odnos, ki je uravnan po sodnikovi individualnosti.

Značilnim potezam teh dveh tipov mora nujno odgovarjati stilizacija sodbenih razlogov v široki celoti. Nič manj važen pa ni tudi tehnični detajl sodbenih razlogov.

Smotreno je, da se avskultant sploh ne loti pisanja razlogov, predno mu ni pravna zgradba slučaja v vseh podrobnostih popolnoma jasna. Šele kadar si je v pravni konstrukciji na jasnem, more avskultant presoditi, katera dejanstva iz pravnega gradiva so pomembna.

On potem omenja v razlogih izključno samo relevantna dejanstva iz pravnega in dokaznega gradiva. Celota dejanstev, kolikor naj jih omenjajo razlogi, pa naj bo tako podana, da dobi oni, ki razloge bere, tako zaokroženo sliko, da so mu razlogi na sebi razumljivi, ne da bi bilo treba, da išče popolnitve slike v dejanskem stanju. Z drugimi besedami: razlogi naj nudijo tako dejansko sliko, da bi mogla obstati sodba brez dejanskega stanja.

Kolikor navaja avskultant v razlogih dejanstva, mora glede vsakega, če hoče nanj staviti svoje utemeljevanje, povedati, s čim je utemeljeno dotično dejanstvo, ali s priznanjem ali z dokazom, ali z notoričnostjo; drugih virov, ki bi utrjevali razlogovno zmožnost dejanstev, ni. Zelo koristno je, če se v razlogih ustanovljeni dejanski stan postavi zase v svoj oddelek na ta način, da to gradivo tvori svoj poseben odstavek. Dejanske konkluzije iz tega gradiva naj se tudi na zunaj ločijo od dejanskega gradiva s tem da tvorijo poseben odstavek. Enako tvori poseben odstavek ocena dokazov in zopet poseben odstavek pravna konstrukcija slučajev. Tako ostro seciranje in razdeljevanje razlogovnega

gradiva se mi zdi, da pomeni izvrstno vajo in pripravo za samo pravdno vodstvo, ker se s tem avskultant navadi ostrega kriticizma nasproti pravdnemu gradivu, kar mu je za strumno pravdno vodstvo neobhodno potrebno. Glede ocene dokazov se mi zdi važno, da se skuša tudi v stilizaciji doseči ona oblika, katera opozarja nato, da je ta ocena nekaj strogo individualnega, nekaj torej, kar je izven vsake objektivne resničnosti. Kot izraz za to individualno oceno rabim n. pr. stavek: »sodišče smatra za dokazano« ali podobno. Za se zavračam vsako stilizacijo, katera bi problem ocenitve hotela poriniti v območje nečesa objektivnega. Zato ne dopuščam, da bi se n. pr. zapisalo: »sodišče ugotavlja na podlagi pričevanja tole in tole«. Zame ima namreč beseda »ugotoviti« prikus nečesa objektivnega, kar po mojih mislih nasprotuje spoznanju, da je ocena dokazov strogo subjektivna. Vsled tega bi bila raba besede »ugotovitev« nelogična in neresnična. Pri stilizaciji pazimo na to, da se avskultant izogiblje vsakih dolgih stavkov, da se izogiblje vsake, tudi najmanjše nejasnosti v slogu. Ker so se učili vsi po nemških knjigah, naši fantje radi delajo zapletene periode. Vse take periode raztolčemo po možnosti v enostavne stavke. Po možnosti se ogibljem birokratičnega stilizovanja.¹⁾ Poenostavljenje stavka ima za nujno posledico jasnejše gledanje predmeta. Razbitje zapletenih period včasih pokaže, da avskultantu stvar ni bila popolnoma jasna. Kot posledica nejasnosti se mnogokrat pojavi v stilizaciji interesanten psihologični refleks. To kar mu ni popolnoma jasno in kar ga ne prepričava popolnoma, skuša avskultant s prepričevalnim odtenkom dvigniti na višjo stopnjo notranje utemeljenosti. Rado se tačas zgodi, da njegovi razlogi trdijo potem glede nejasne stvari: »popolnoma jasno pa je« ali pa: »ne more pa biti nobenega dvoma«. Drug tak in ne redke refleks nejasnosti je, da avskultant zopet in zopet

¹⁾ Odličen naš sodnik, ki se ukvarja rad tudi z leposlovjem, mi je nekoč rekel, da bodo sodišča in sploh uradi po njegovem prepričanju vedno pisali nekakšno sesvedrano birokratično slovenščino. Moje izkušnje so nasprotno, vidim namreč, da se da z doslednim trudom doseči tudi za uradne stvari enostaven, tekoč in lahko razumljiv jezik.

ponavlja slaboten razlog, samo zavrit v druge besede, hoteč mu s ponovitvijo dati odločilnega povdarka in notranje vrednosti.

Gledamo na to, da se v sodbi odpravi vsako ponavljanje istega razloga. Vse to ima za posledico, da se razlogi bistveno zgostijo, poenostavijo, skrajšajo in da dosežejo čim večjo jasnost, in če mogoče naravnost popularno razumljivost.

Tako strogo disciplinirano, podrobno oblikovanje sodbenih razlogov smatram za jedro dobrega civilnega prava; zakaj tak način oblikovanja ima za nujno premiso strumno in smotreno voden proces v prvi instanci in za ravno tako nujno posledico pa enostaven in gladek potek zadeve v višjih stopnjah.

K uporabi stanovanske uredbe z dne 21./5. 1921 št. 202 Ur. l. za Slovenijo.

Stanovanska uredba z dne 21. maja 1921. ima le 38 členov. Neverjetno je, da provzroča to pičlo število zakonitih določb toliko težkoč stanovanskim oblastvom I. stopnje. Druga stopnja se je bavila do sedaj od 1. novembra 1921., ko je začela poslovati, z 978 pritožbami zoper odloke stanovanskih oblastev I. stopnje. V 462 primerih je stanovanski senat razveljavil prvostopni odlok, bodisi da ni odgovarjal zakonu, bodisi da je bilo prvostopno postopanje pomanjkljivo.

Pogreša se, da upravna oblastva nimajo urejenega postopka in da zlasti ne poznajo ustnih razprav s sodelovanjem in v navzočnosti vseh prizadetih strank. Navadno odločajo stanovanska oblastva I. stopnje le na podlagi enostranske pismene vloge; šele pritožba nudi prizadeti nasprotni stranki, da uveljavi svoje ugovore. Neizogibna posledica takih preneljenih odlokov je njihovo razveljavljenje. Paragraf 29. pravilnika k stanovanski uredbi z dne 17. oktobra 1921., št. 319 Ur. l. za Slovenijo je hotel sicer odpomoči temu nedostatku upravnega postopanja. Vendar se poslužujejo stanovanska oblastva I. stopnje le v redkih prilikah in v od stanovanskega senata